

УКРАЇНСЬКА СПРАВА

„UKRAJINSKA ZPRAVA“.
БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО, ЕКОНОМІЧНОГО
Й КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ

МІСЯЧНИК

РЕДАГУВ КОЛЕГІЯ

РЕДАКЦІЯ-АДМІНІСТРАЦІЯ РАНА XVI. NA PLANI с. 2056.

Передплата:
в ЧСР — річно
Кч: 12, за кор-
доном річно
Кч: 18.

Рік II.

31. липня 1934.

Число 7.

Інж. Л. Костарів.

Від редакції. Слідує чиство „Укр. Справи“ вийде 30. вересня ц. р.

Політичний огляд.

(Politický přehled.)

Міжнародні політичні події минулого місяця в многому підтвердили ті наші прогнози, як зробили було ми на сторінках нашого бюллетеню (див. ч. 3 „У. С.“).

Події в Німеччині де „без суда й слідства“ — було замордовано кілька сотен „національ-соціялістів“, в тому й богато „фюреров“ і бувших персональних приятелів Гітлера, які в свій час допомогли сісти йому на канцлерський стілець — підтвержають наш висновок про те, що там, в Німеччині, панув не творчий і здоровий націоналізм, а „національ-большовізм“, перевівши всі негативні риси й методи большовицької Москви. Безудержна демагогія „вождів“, кріаві росправи не тільки з „контрреволюціонерами“, якими на думку „нації“ є всі ті хто не поділює їх програму й не вважає усяке „слово фюрера законом“, але й зі своєю опозицією; боротьба з християнською релігією, яку „нації“ як і большовики вважають „опіумом народу“; жахлива атмосфера брехливих доносів, на „лавину“ яких жаліється навіть самий новий начальник гітлер. штабу Лютце; все забільшуча господарча руїнація країни й перші прояви катастрофальної недостачі харчів — хиба не в все це тим, що нам самим довелося побачити й пережити при большовицьких окупacіях України.

Кріава росправа Гітлера з опозицією, на нашу думку, ніскільки не поліпшила ситуації. Мабуть вона й була потрібною для ліквідації тих екстремніх елементів гітлерівської партії, які бажали йти „до льотичного кінця національ-соціялістичної революції“ — тобто до повного здійснення того програму, яким Гітлер підманув маси, але для самого Гітлера й для ідеї національ-соціалізму ця ліквідація на нашу думку є „початком кінця“.

Ентузіазм німецької молоді, яка під час липневих подій побачила дійсне обличчя своїх вождів і цілий той моральний бруд, який царив в „штатах“ гітлерівців, згорів безповоротно. Добру характеристику сучасного стану в Німеччині дав кореспондент „Матен“ Ф. Баррес, який пише:

„Попередніго ентузіазму добровільців-революціонерів не повернути: він розвівся разом з уявою Гітлера, „як сина народу й ворога банкірів“... Персонально Гітлеру також немав на кого опертися. Герінг був вірним другом Гітлера під

час його еволюції, але зараз він для нього „пітання“. Герінг крок за кроком поширює свою владу. Гебельс і інші крайні елементи партії все ще чіпляються за слово „соціалізм“, зміст котрого вони зуміли вовсім перекрутити. Армія знаходиться по за партіями. Правда воєнний міністр ген. Бломберг віддаваний Гітлерові..., але що карати про інших інливових генералів — наприклад Фріча? Що карати про старшинський корпус, при який сам Гітлер висловився, що „нік не національ-соціялістичній, але лише віддаваний національ-соціялістичній державі?“ Старшини вважають, що в сучасний момент Гітлер в погрібному Німеччині — але чого воно від нього чекають чи не відштовхне їх нарешті „фюрер“ своїм бажанням зберегти свою популярність серед мас?.. Але сама велика небезпека це в соціальні „рантях“, ві свою пригнобленою примисловістю в змісті соціальнім — найбільш загроженою країною Європи. В вимі ц. р. криє там поб'є всі рекорди. Гітлер примінів один раз силу, але йому придется раніше чи пізніше пригадати — яким шляхом прийшов від до влади. Людина, яка була, подібно Магомету, піднесена на крилах містичної віри мас, не має права їх розочарувати“.

(Матен. 23.VII.).

І хто знає — чи після невдачі „австрійського переворота“, не буде Гітлер особливо по смерті маршала Гінденбурга, примушений для урятування свого престижу рішитися на військову авантюру, як єдиний засіб „успання“ стратившого всії надії на нього німецького народу?

В тіснім звязку з подіями в Німеччині знаходиться і липнева спроба гакенкрейцерського австрійського переворота, яка закінчилася трагічною смертю австрійського патріота канцлера Дольфуса. Після невдачі „путча“ Гітлер прийняв всі можливі міри для того, щоб знищити які будь докази участі Берліна й Мюнхена, де находився гітлеровський „комісар про Австрію Габіхт“, але все ж ціла чужа преса має певне переконання, що австрійський „атентат“ був переведений не без участі німецької влади, наколи не по її наказу.

Обурення світа австрійськими подіями дуже велике; був момент коли здавалося, що чужа інтервенція, а то Італії, армія якої є вже для того приправлена, на кордонах є неминуча, але... розбіжність європейської політики дала себе знова відчути й „австрійський вузел“ залишається нерозвязаним і надалі. І не легко його розвя-

зати при сучасній міжнародній політичній ситуації і при сучаснім стані нещасливої Австрії. Є де кілька рецептів розрішення цього питання, але... всі вони не розвязують його остаточно.

Але європейській політиці доводиться рахуватися з безсумнівним фактом, що ані валишенні Австрії в сучаснім стані, ані відновлення австрійської, а може й австро-угорської, монархії, ані тим більше відновлення в Австрії демократичного устрою — не дають певних гарантій австрійської незалежності й не ліквідують усякої можливості німецької гакенкрайцерської пропаганди „аніслуса“, маються лише два вихода а то: дозволити з'єднання Австрії з Німеччиною, що значило б велике зусилля агресії гітлерівського Берліна й... небезпеку вибуху нової європейської війни, або гарантувати державну незалежність Австрії окремим договором всіх великих європейських держав (і Малої Антанти), по якому в випадку якого будь порушення австрійської незалежності на захист її мусять виступити збройно всі підписані під цим договором держави. Але при тому європейській політиці прийшлося не тільки б рахуватися з труднощами звести всіх „до одного стола“, але й поторбуватися про те, що держави, які взяли на себе гарантію австрійської незалежності, гарантували б і її економічну незалежність.

Чи зуміє досягнути того європейська політика покаже майбутнє, але ми позовимо собі висловити свої сумніви можливості цього.

Небезпека війни на сьогодня більша ніж була колись в Європі. Це примушені визнати зараз всі щирі політики й дипломати. І ця небезпека примушує їх шукати наколи не вихода з ситуації, то по крайності палітивів... Одним з таких палітивів в франко-совітський проект „Східного Льокарно“. На сьогодня вже в сумнівним переведення його до життя в наслідок негативного ставлення до нього Німеччини і здержливого Польщі. Як проградила французька преса ініціативу цього проекту подала комуністична Москва, яка шість разів зверталася до Франції в пропозіцію своєї „дружби“. Це союзьке „дружелюбя“ не є, натурально, частиною комуністичної ідеольгії, яка проповідує „меч а не мир“, а є викликано тяжким внутрішнім станом СССР, а головне небезпекою для нього як з боку Японії, так і Німеччини. Наколиб пакт був підписаний і до нього примкнули всі сусідні з СССР держави й Німеччина, то, принаймні, західні кордони СССР були забезпечені і всяsovітська армія могла бути кинута на Далекий Схід. Відмовлення від приступлення до пакту Німеччини примушує поставитися з реаервою до нового Польшу й інших близких сусідів СССР на території яких, як „союзників Москви“, могла перекинутися німецько-совітська війна. Крім того зміст „нового Льокарно“ не є цілком ясним і не вказує наприклад — чи в випадку японо-совітського конфлікту держави, що підписали пакт, зобовязані також „прийти на допомогу“ СССР чи ні? А ледве чи з сучасних „буржуазних приятелів“

СССР захотів би мішатися у війну на Далекім Сході.

Відмовлення Німеччини від участі в пакті „Східного Льокарно“ цілком зрозуміло. Наскільки з боку СССР пакт головним чином в скерованім проти Японії й Німеччини, з боку Франції він загрожує найбільш Німеччині і, на думку німецької преси, в нічим іншим, як замаскованим франко-совітським воєнним союзом, до якого будуть притягнуті й інші держави. Ініціатори пакта „Східного Льокарно“ прикладають всі зусилля щоб урятувати його й здійснити бодай без Німеччини, але в успішність їх зусилля доводиться сильно сумніватися.

При кінці мусимо застановитися на однім сумнім явищі, яке стало прикметою повоєнної політики майже в усіх державах. Цим явищем є перенесення до політики методів росправи зі своїми противниками, „позичених“ або від відомої італійської „комори“ або від чикагських „гангстерів“ (гангстерами іменуються чикагські злодії а пачкарі, які мають свою таємну організацію). Швейцарський часопис „Національ Цейтунг“ пише з приводу вбивства канцлера д-ра Дольфуса:

„Вбивство Дольфуса... в продовження „традиції 30 червня (день расправи Гітлера в „оповіцію“ — пр. ред.). Це внесення до світової політики гангстерських методів. Судьба Центральної Європи валежить зараз від Ділінгерів (Ділінгер, недавно забитий поліцією американ. владій й вбивця, один із ножаків гангстерів — пр. ред.).

Терор не є „новим методом“ політичної боротьби й історія його також стара, як і історія політики. Можна мати ріжкі думки про його доцільність і як засоба революційної боротьби й як засоба революційної пропаганди, але сучасний політичний терор не сміє бути порівняним з геройством колишніх революціонерів-терористів. Візьмемо лише події останніх місяців: анонімне вбивство польського міністра Перальского, безсудна крівава разправа Гітлера зі своїми вчоращими товарищами, вбійство канцлера Дольфуса, безчисленні акти „саботажу“ австрійських „нації“, які безоглядно нищать державне й національне майно й постійно загрожують життя своїх краян хиба все це можна порівняти з актами старого революційного терора, який завжди виступав відкрито і ліпше відмовлявся від кари виновного, наколи при атентату могли загинути невинні?

Ми не внаємо випадків досягнення націю самостійності чи перемоги революції шляхом терористичних актів; наколи ж погодитися з терором, як „актом революційної пропаганди“ — то ані „анонімність“ політичних атентатів, ані акти саботажу, руйнуючі національне майно і загрожуючі життю і благобуту інших краян, не тільки не сприяють пропаганді революційної ідеї, а навпаки компрометують її. Які ж тоді мотиви керують чином „сучасних терористів“ при приміненню ними „гангстерських методів“. Навіть „принцип кари винних“, на думку революціонерів, представників влади не виправдує „анонімного терора“ — бо „судді не-

відомі" — й невідомо чи вбійство здійснено революційною організацією чи божевільним чи, просто, звичайним злодієм.

Не говоримо вже про те, що анонімний терор руйнує душі молоді, яка йде на „чин“ з певностю безкарності й з надією не лише на „революційну кареру“ але й на грошову нагороду, як бачимо ми з практики терору австрійських „наці“, що виявилося під час судів над

ними. І чи тим політичним провідникам, які плекають методи „анонімного терора“ не доведеться в майбутнім, наколо вони стануть у влади, „ліквидувати“ своїх вчораших „бойовників“, які, призвичаєні до методів „гангстерства“, стануть загрозою як державного спокою так і влади „вчораших терористів“.

Прага. 31. 7. 34.

Семидесятиліття українського інженера.

(Sedmdesát roků ukrajinského inženýra).

Дня 28. липня ц. р. дожив 70 літ доцент Української Господарської Академії в Чехословаччині, інженер шляхів Євген Олександрович Сокович. Народився він 28 липня нов. ст. 1864 р. на Полтавщині. Високу фахову освіту дістав в Інституті Інженерів Шляхів Комунікації в Петербурзі, який скінчив р. 1893. Після скінчення Інституту мав надзвичайно широку й різноманітну працю на залізницях: Середнє - Сибірський, Тифліс-Карський, Астраханський, Катериненський, Владикавказький, Волго-Бугульмінський, Московсько - Курський. Довший час був Начальником Руху на Владикавказькій залізниці та Керовником Волго-Бугульмінськими залізницями. З р. 1917. працював на залізницях України, а на початку 1918 р. (за часів Центральної Ради) був Міністром Шляхів України.

На еміграції від р. 1922. працює в Українській Господарській Академії (Чехословаччина) як доцент та керовник катедри меліорації, виховавши там кілька десятків інженерів-гідротехніків і давши меліоративні знання 125 інженерам - агрономам. До війни був співробітником кількох фахових журналів. На еміграції написав

багато праць, з яких вийшли в світ в українській мові: „Нарисна геометрія“, стор. 454 in 8° вел. Подебради. 1923. УТВ.; „Меліорація“ ч. I. Подебради. 1925, стор. 760 in 8° вел. літогр. Вид. УТВ.; „Залізнична політика“ ч. I. Подебради. 1925, стор. 216 in 8° вел. літогр. УТВ.; „Залізni дороги“. Подебради. 1928. стор. 225 in 8° вел. літогр. Вид. УГА.; „Логаритмічна лінійка А. Нестнер Л: 28“ стор. 16 in 8° мал. Подебради 1930. Видання Спілки Гідротехніків та Меліораторів при УГА.; „До проблеми залізничної та рифікації“. Подебради 1931, стор. 24 in 8° вел. Вид. УГА.

Праці ювілянта, особливо з царини залізничної політики й економіки транспорту, є надзвичайно цінними й користуються високою оцінкою чужоземних фахівців.

В сучасний мент ювілянт перебуває на літньому відпочинку в с. Кривому біля Тересви (Підкарпаття).

Бажаємо Шановному Ювілянтові ще довгої й продуктивної праці на користь рідного народу.

Огляд преси.

(Přehled tisku).

Х „Правда“ від 13. VII пише про лихий стан життя на С. Україні. На станціях де приймають абіжжа говорять: „Цього року пенно дамо собі раду в приняття звіжжя бо життя лихі й нема що приймати“.

Х Сов. маршал Ворошилов в супроводі численних старшин сов. генштаба відвідав ряд моск. новинних заводів. В однім з них виголосив промову в якій сказав, що не-безпека війни є зараз дуже понажна.

(Кельніше Цейтунг. 24. 7).

Х Старшина генштаба Сп. шт. Америки й бувши amer. воєнний атташе в Китаю Беттс в журналі „Форейн Афферс“ пише про можливість союзно-японської війни й оцінює шанси противників. Беттс думає, що „війна, як і 1904 р. почнуть японці. СССР буде спромогатися віддалити насільки можливо війну, щоб зусилити свою армію та промисловість, а також придбати на свій бік симпатії снітової опінії... Центром військових подій буде Байкал. Японія почне війну бльокадою Владивостока і наступом на Східну Сибір. Одночасно буде перенесений десант японських війск на східно-сибірському побережжю. Сов. армія під наступом японців відступить в боями до двох опірних пунктів — а то до Владивостоку й Забайкалья, але вдережати їх не зможуть — бо комунікація на схід від Бай-

кала легко може бути перетята японцями, які мають надзвичайно розвинуту залізничну сітку в Маньчжурії. На думку Беттса рішучий бій буде переведений, приблизано через полгода після початку війни, у Байкальського озера і в ньому вівме участь в японського боку 750 тисячна армія і в союзного лише 400 тисячна. Цей бій буде в наслідок особливостей терену сильно відріжнятися від боїв минулого снітової війни й рішучаими чинниками в ньому будуть шіхота й кавалерія, а не артилерія та технічні війська. Наслідки війни для Беттса неясні. Стратегична мета противників ріжка: Японія не може розраховувати на повне винищення союз. армії і підпорядкування собі колosalного населення СССР і мусить задоволитися лише окупацією великих земельних просторів. СССР ж буде спромогатися вломити силу Японії впертим опіром і ослабити її в амісті новині, фінансоні, економічні і моральні. Тому на думку Беттса Японія володіє шансами, але не певностю в перемозі“.

Ми можемо погодитись в тою думкою Беттса що Японія не може при війні в СССР досягнути головного завдання стратегії — знищення армії СССР і повної окупації його території, але внаочи стан в СССР та моральну вартість сов. армії, ми ві сумнівом ставимося

до можливість затяжної війни для СССР, бо перші же поравки совіт. армії був усікого сумніву викличуть вибух протикомунистичної революції, мінімально, горожанську війну в СССР. Крім того — навіть без того ані фінансово, ані економічно ані, тим більше, морально СССР не може витримати війну дальше ніж Японія. Це чудово розуміють і в Москві й тим пояснюється „нова вакордонна політика“ совітів, яка скерована на „збереження мира во щоб ні стало“. Полк. Ч.-ц.

Х ЦИК СССР постановив скасувати ГПУ і створити Комісаріят внутрішніх справ, який „має своїм завданням забезпечення державного порядка й безпеки, захист суспільної безпечності й охорону державних кордонів. Комісаром його призначається Ягода, бувший останній час во главі ГПУ. (ТАСС). Одним словом виона змінюється лише фірма, а разом з „Ягодою“ валишаться і всі стари, „методи адміністрації ГПУ“.

Х Моск. кореспондент „Соціалістического вестника“ характеризує сучасний напрям соїт. політики гаслом: „обличчям до села“. Викликана ця політика не стільки економічними міркуваннями, як політичними, а в першу чергу міркуваннями оборони СССР. Війна, в неминучість котрої переконані всі в СССР, вимагає надійного запліля, а це встановлення нормальник вважаємо на селі... Чекають наслідків врожаю — бо від того, на думку богатох, валежить і вірогодність війни. При вінчаній неуроді шанси нападу в боку Японії сильно збільшуються і не поможе навіть готовість Сталіна на уступки“.

Х ТАСС передає, що харбинський ген. консул заявив японському дипломат. агенту протест проти травлі соїт. громадян, яка ведеться в місценії преси.

Х „Правда“ (20. VI.) пише, що „среди комуністів Північного Кавказу, а особливо серед молоді богато людей, які мріють про повне відокремлення від Москви“... „Партійна контроля встановила, що місцеві комун. організації пересякнуті націоналістичними течіями. Один студент комуніст віднепто ваявив „вницим рускі навви, внищим все руске й будемо самі собою правити“.

Х З Одеси надійшли вісти, що сов. уряд виселив 12 тисяч населення на просторі кілька десять кілометрів вдовж побережжя Чорного моря на схід і на захід від Одеси. На побережжі вбудують твердині і поширять базу для чорноморської флоти. (Діло. 2. VII.).

Х У всіх більших містах СССР відбуваються великі летунські маневри. В Ленінграді й Одесі в них брала участь воєнна флота. На просторі СССР вбудовано біля 300 тисяч склонниць перед гаванями. (Діло. 2. VII.).

Х Косьор, член ВСПБ, видав наказ, в якім між іншим каже: „Тих що будуть нарікати, начеб цього року грозин невроят, треба раз на все примусити до мовчанки. Ми можемо й необхідно мусимо заявити, що вроят буде“. (Дейлі телеграф. 25. VI.). Одним словом тих, що бачать поля знищени посухою й рівнюють катати іраду, треба розстрілювати — а вроят по наказу комуністичних диктаторів „буде“... Більшого цинізму тяжко вимогати навіть від московських комуністів.

Х В Катеринославі вбитий комсомолець (член ком. союзу момоді — пр. ред.) Я. Корсунський. Мати й брат його втиранені. Вбийство на грунті антисемітизму. (Комсом. правда).

Х „Комсомольська правда“ пише про катострафаль-

ний стан Комсомолу. Так в Астрахані тільки за 11 місяців міська комсомольська організація stratiла 6.312 членів. На фабриці „ІІІ-й Інтернаціонал“ в 400 членів валишило лише 130. Не мало випадків крадіжі комсомольцями товарів і матеріалів.

Х На нараді воєнних політруків (політичні керовники армії — пр. ред.) моск. воен. округа Гарманік заявив, що за 6 днів забіті червоноармейцями в Самарі інструктор Апфельман, в Воронежі вавідуний постачанням Ліфшіц, в Зинов'євські техн. керівниками радіовязку Зонеберг, в Кронштадті — помішник начальника гідроавіац. майстерні Горвиц. (Знамя Росії). Цікаво відмітити, що всі жертви червоноармійського терору мають чисто слов'янські прізвища.

Х Секретарь Харківського обласного комітета Іллін в своєму докладі на нараді секретарів „обкомів“ проговорився про селянські непокої на Україні в квітні ц. р., які особливо сильні були в Кіевській і Дніпропетровській округах. (Крестросс).

Х На засіданні Закавказького Ц. І. Комітета Багиров докладав про відкриття в Елізаветполі центра великої сепаратистичної організації горців Кавказа, яка мала звязки з Персією і дістанала відтіль зброю і пропаганд. матеріал. (Крестросс).

Х По офіційним соїт. даним на Україні за першу половину травня на почні брака харчів було 72 страйка на фабрично-заводських підприємствах і 49 на шатах Углегорська. (Знамя Росії).

Х Правительство Манчжуко ваявил сов. генконсулу в Харбіні протест проти полетів соїт. авропляна над станцією „Погранична“, причому сов. офіцери робили фотографії, і проти обстріла сов. солдатами пароплава „Пукон“ на Амурі. (Посл. новості. 10. VII.).

Х В СССР збільшено на 10%, зарібню платню на фабриках, що працюють на оборону. Для всіх робітників, інженерів і службовців їх внижені всі податки на 50%, а за вислугу встановлені окремі нагороди. (Правда. 14. VII.).

Х Грушинське пресове бюро в Женеві передає, що поміж представниками Північного Кавказа, Авербейджана й Грузії підписаний договір, в котрім зголошено, що першою умовою розвитку цих народів є їх повна самостійність.

Для досягнення цієї мети вони рішили встановити єдине керування всіма кавказськими силами. Догорір розглядає мотоди визволення народів П. Кавказа, Грузії й Авербейджана від соїтської окупації і захист їх майбутньої самостійності при допомозі спільної армії. Політична форма союза — в конфедерація кавказьких держав. Чекається приступлення до пакту й представників Арmenії. (Гавас).

Х На большевицькій Білорусі арештували близько 200 білоруських діячів, поетів, професорів, учителів. (Діло. 17. VII.). Арешти переведені натурально за „національнім і сепаратівім“.

Х „Правда“ (9. VII) подає відомості про роскриті в Кримській автоном. республіці „націоналістичні татарські ухили“.

Х Кореспондент „Каррієре делля Сера“, що побував в дорученні цього часопису на Далекім Сході каже: „цьогорічна осінь буде найбільш критичною в історії російсько-японських відносин“.

Старовинні греки мали Термопіли... Чехи горді своєю „Чудом над Вислою“... Росіяне своєм „ледовим походом“...

Термопілами молодої української армії був її „Зимовий похід“ (6.XII.1919—5.V.1920), коли вона майже беззбройна, здесяткована тифом, оточена зі всіх боків ворогами з надлюдським зусиллям вирвалася з „трикутника смерті“ під Любаром і понесла на своїх багнетах вглиб своєї Батьківщини й в глибоке запліля її ворогів вістку про те, що ще не вмерла Україна. Кожний українець(ка) мусить знати історію цих „українських термопіл“ яку знайде в новій книжці Командуючого українською армією в її „Зимовім поході“ гем. м. Омеляновича-Павленко

З ИМОВИЙ ПОХІД.

Набувати можна в видавництві Українського Воєнно-Історичного Тов-ва Warszawa IV. Elsterska 8, m. 8 або в редакції „Української справи“.